

Uns dos mil nens de Lleida no han rebut totes les vacunes indicades. En alguns casos això es deu als efectes del discurs antivacunes difós amb 'fake news' per internet, encara que a Lleida aquest moviment és gairebé imperceptible. A la província la cobertura infantil de vacunació és del 96%, "una de les més elevades del món".

SALUT PREVENCIÓ



Uns dos mil nens de Lleida no han rebut totes les vacunes indicades

Alguns casos són conseqüència de 'fake news' difoses per internet

A. GUERRERO / P. RODELLAR
LLEIDA | Uns 2.000 nens de les comarques de Lleida no han rebut totes les vacunes indicades, la qual cosa no és ni de bon tros una xifra alarmant si es té en compte que la cobertura vacunal infantil a la província se situa actualment en el 96%, segons dades recents de l'Institut Català de la Salut (ICS). Aquest percentatge és un "nivell molt bo i òptim, dels millors del món, especialment si tenim en compte que vacunar no és obligatori", valora la doctora Maria Chiné, pediatra i vocal de la junta del Col·legi de Metges de Lleida.

Malgrat això, una de les preocupacions més grans dels professionals de la salut és l'auge de discursos antivacunes, un moviment que, encara que és minoritari i pràcticament inexistent a Ponent, "fa molt soroll i intenta guanyar adeptes, especialment a través d'internet i les xarxes socials, que són el seu altaveu", comenta Chiné.

Així ho posa en relleu un informe que ha elaborat recentment el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), en col·laboració amb el Col·legi de Metges de Barcelona, que detecta fins a set *fakes*, en què s'alerta de l'alt percentatge de continguts a internet que creen desinformació sobre la seguretat i

MISSATGE ANTIVACUNES

En els últims anys hi ha un auge del moviment antivacunes però a Lleida la seua incidència és mínima

l'eficàcia de les vacunes.

En concret, segons el CAC, el quaranta per cent dels continguts més rellevants a YouTube quan es fa una cerca amb expressions de dubte o reticència sobre les vacunes infantils fan un discurs antivacunes. A la xarxa hi ha vídeos amb títols tan explícits com *Si estimes els teus fills, no els vacunis*, que superen les 806.000 visualitzacions.

El principal problema és que aquest tipus de continguts a la xarxa no es poden regular. "Cal tenir en compte que preval la llibertat d'expressió ja que són espais, blogs o vídeos que es basen en opinions, no estan cometent cap delictat", afirma el lletrat i expert en internet

DESMUNTANT 'FAKES' SOBRE LES VACUNES

Font: Col·legi de Metges de Barcelona

Fàrmacs que contenen substàncies tòxiques

■ Són els fàrmacs sotmesos a més control per part de les agències reguladores dels medicaments. La quantitat d'alumini present a les vacunes està molt per sota dels nivells considerats tòxics. Les que estan incloses al calendari a Catalunya són monodosis i no contenen mercuri. Els nadons, durant els primers 6 mesos de vida, reben més alumini a través de la lactància que de qualsevol vacuna. El risc de presentar una reacció al·lèrgica greu és molt baix (1 cas per cada milió de vacunats).

FALS

Les vacunes causen autisme

■ El 1998, l'exmetge Andrew Wakefield i altres facultatius van publicar a la revista *The Lancet* un article que associava la vacuna triple vírica (xarampió-rubèola-parotiditis) amb l'autisme. Posteriorment, va quedar demostrat que els resultats de l'estudi d'Andrew Wakefield eren erronis i obien a interessos econòmics. Deu dels dotze autors de la investigació es van retractar. S'han publicat fins ara més de 10 estudis d'alta qualitat científica que demostren que les vacunes no provoquen autisme.

FALS

Provoquen malalties cròniques i al·lèrgies

■ No hi ha cap evidència científica que demostrï que una vacuna hagi estat la causa o el desencadenant d'una malaltia crònica. Tampoc no hi ha cap evidència científica que demostrï que les vacunes provoquen o empitjoren malalties al·lèrgiques, com l'asma o l'èczema. Els malalts crònics poden presentar una resposta immune menor a les vacunes, per la qual cosa poden requerir l'administració de vacunacions addicionals o de dosis addicionals per proporcionar-los una protecció adequada.

FALS

IMPACTE DE LA VACUNACIÓ A CATALUNYA (1984-2016)

MALALTIA	NOMBRE DE CASOS (1984)	NOMBRE DE CASOS (2016)	% DE CANVI
Diftèria	0	0	Eliminada
Tètanus	22	0	100
Tos ferina	5.745	1.722	70
Pollmielitis	0	0	Eliminada
Xarampió	2.229	7	99,7
Rubèola	8.168	2	99,9
Parotiditis	20.576	966	95,3



FOTOGRAFIA: FREEPIK.COM

SALUT PREVENCIÓ

L'any 2015 va morir un nen de sis anys d'Olot afectat de diftèria. Era el primer cas detectat a Catalunya en 32 anys. No estava vacunat i la seua mort va generar un gran debat social.



A internet hi ha nombrosos vídeos antivacunes amb títols com '10 ingredients tòxics dins de les vacunes' o 'Si estimes els teus fills no els vacunis'. Estan protagonitzats per persones que diuen estar vinculades a la sanitat.

RAMON Ramon Arnó. Els pediatres intenten convèncer els pares reticents a vacunar els seus fills amb arguments científics.

La doctora Chiné assegura que "la majoria acaba vacunant perquè entén que és el millor per al seu fill".

De fet, la implantació del calendari vacunal a Catalunya ha aconseguit reduir en un 96% la incidència de malalties vacunables en els últims trenta anys. Per posar un exemple, en el cas de la rubèola s'ha passat dels 8.168 que hi va haver l'any 1984 als dos que es van registrar l'any 2016.

Però no es tracta d'una qüestió local sinó global. El 2018 van saltar les alarmes després de l'augment d'un 30% dels casos de xarampió al món, segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), cosa que va repre-

sentar un senyal d'alerta sobre els negatius efectes del moviment antivacunes, renaixut en els últims vint anys i que per a l'OMS és clau en la reaparició de la malaltia en països d'Occident com Alemanya o Itàlia, on es considerava cosa del passat.

És per això que des de l'any passat el ministeri de Sanitat espanyol va decidir implantar un calendari de vacunes comú per a tot l'Estat que inclou la vacunació de catorze malalties infeccioses (poliomielitis, diftèria, tètanus, tos ferina, malaltia per *Haemophilus influenzae b*, xarampió, rubèola, parotiditis, hepatitis B, malaltia meningocòccica C, varicel·la, virus del papil·loma humà, malaltia pneumocòccica i grip) i que abasta totes les edats. Des de mares embarassades fins a persones majors de 65 anys.

Vacunar no és obligatori, encara que s'ha de conèixer el nivell de vacunació del nen a l'hora de l'escolarització. Així, en les normes de preinscripció del curs 2019-2020 per a les llars d'infants i les escoles d'Infantil i Primària, la Generalitat va establir que, a l'hora de fer la matrícula, era necessari presentar la fotocòpia del carnet de vacunes.

En cas que el menor no estigués vacunat, ha de presentar un certificat mèdic oficial justificatiu. És a dir, la declaració

ESTUDIS

En l'actualitat no existeix cap estudi amb base científica que certifiqui que les vacunes són nocives

de renúncia a la vacunació firmada pels pares i el professional sanitari.

Respecte a si és segur vacunar-se, el responsable del Servei d'Epidemiologia de Lleida i president de la Societat Espanyola d'Epidemiologia, Pere Godoy, assegura que "actualment no existeix cap estudi que demostrï que les vacunes són nocives per a l'ésser humà".

Així mateix, Godoy també afirma que en cas que alguna vacuna pugui provocar algun tipus d'efecte secundari, aquest es registra, s'estudia i s'avalua. En aquest sentit, l'Agència Espanyola de Medicaments i Productes Sanitaris (AEMPS) és l'ens encarregat de revisar i testar tots els nous medicaments abans que surtin al mercat. Durant l'any 2018, l'últim del qual es tenen dades, aquest òrgan va

analitzar un total de 341 lots de vacunes, resultant tots vàlids per a la seua administració.

D'altra banda, hi ha nens i nenes que no es vacunen, o ho fan parcialment, no perquè els seus pares puguin estar-hi en contra, sinó que perquè no tenen en compte el sistema sanitari, o no el segueixen amb regularitat.

Informe europeu

Des del 2017 la Unió Europea publica un informe biennal sobre l'estat de salut de la unió i dels seus països membres. El de l'any passat es va centrar principalment en el perill que comporta el moviment antivacuna. Respecte a Espanya, l'estudi lloa la cobertura vacunal. En malalties com la diftèria, el tètanus o la tos ferina encara està un punt per sota (93%), de la mitjana europea.

EL QUE DIUE

Pere Godoy

PRESIDENT DE LA SOCIETAT ESPANYOLA D'EPIDEMIOLOGIA

«Les vacunes ajuden fins i tot els detractors»

Existeixen grups antivacunes a Lleida?

Tant a la província com a Catalunya no hi ha grups ni gaire grans ni gaire nombrosos de gent que estigui en contra de la vacunació, però sí que és cert que existeix un sector de la societat que s'hi ha tornat més reticent.

Per què?

Principalment per dos motius. El primer està relacionat amb el fet que una part de la població ja no percep el perill d'algunes malalties, precisament perquè les vacunes les han eradicat per complet o pràcticament i llavors les consideren innecessàries. D'altra banda, també influeix la falsa informació que inunda internet i que confon les persones amb mentides. Cosa que provoca, per exemple, que hi hagi pares que no vacunin els seus fills perquè consideren que són molt petits i temen que els pugui fer mal, una cosa absurda, perquè les dosis estan totalment controlades.

Llavors les vacunes són completament segures?

No existeix actualment cap estudi amb base científica que demostrï que vacunar-se

no és segur. A més, si en algun cas es produeix algun efecte secundari, per mínim que sigui, es registra, es controla i s'avalua. Així mateix, abans de posar-se en circulació els fàrmacs passen per nombrosos i estrictes controls sanitaris.

Com contrarestar els arguments antivacunes? Formant els professionals per-

què puguin informar la societat. Divulgant estudis científics que demostrin la seguretat de vacunar-se. Per la seua part, les autoritats sanitàries també han d'utilitzar tots els mitjans que estiguin a la seua disposició per contrarestar les fal·làcies.

Són, per tant, efectives les vacunes?

Han servit per eradicar malalties com la verola i per fer que altres com el xarampió, la rubèola, la tos ferina o la varicel·la no tinguin gairebé incidència.

Considera que les administracions han de fer més?

És un treball de tota la societat. S'ha aconseguit molt en els últims cent anys com per fer-ho malbé. Les vacunes tenen bona salut, tant que beneficien fins i tot els que hi estan en contra, perquè gràcies als que sí que es vacunen no es contagien. Tanmateix, no s'ha d'abaixar la guàrdia.



Pere Godoy.



La pediatra Maria Chiné, a la seu del Col·legi de Metges.

Maria Chiné

PEDIATRA DEL CAP D'ALMACELLES I VOCAL DEL COL·LEGI DE METGES DE LLEIDA

«Intentem convèncer els pares reticents»

■ Els antivacunes asseguren que es provoca autisme, neguen la immunitat col·lectiva, qualifiquen de benignes certes malalties com el xarampió i desacrediten els professionals de la medicina que aconsellen vacunar-se.



■ La comunitat mèdica recorda l'eficàcia i seguretat de la vacunació, així com el benefici enorme que representa per a la salut pública, que està àmpliament demostrat per l'evidència científica.

DESMUNTANT 'FAKES' SOBRE LES VACUNES

Font: Col·legi de Metges de Barcelona

Els efectes adversos, sovint, se silencien

■ Totes les vacunes són sotmeses a proves rigoroses al llarg de les diferents fases dels assajos clínics que han de superar per ser aprovades i continuen sent avaluades regularment una vegada comercialitzades (vigilància postcomercialització). Els sanitaris i la indústria farmacèutica tenen l'obligació de declarar les sospites de reaccions adverses. La majoria de les reaccions adverses són lleus i transitòries, com, per exemple, el dolor en el lloc d'injecció o la febrícula.

FALS

No han disminuït les malalties

■ Amb la vacunació s'eviten més de 35.000 casos anuals de malalties que afectaven els nens a Catalunya fa tan sols trenta anys. Si s'analitza la incidència de moltes malalties infeccioses al llarg dels anys, no hi ha cap dubte de l'impacte directe i significatiu que han tingut les vacunes.

FALS

La verola es va eradicar a tot el món el 1979 gràcies a la vacunació (abans de la introducció de la vacuna, aquesta malaltia matava gairebé cinc milions de persones cada any).

Són per a les malalties benignes

■ Protegeixen davant malalties que poden ser greus, tenir complicacions i seqüeles importants, o, fins i tot, causar la mort. Les persones que no es vacunen no només posen en perill la seua salut, sinó que poden transmetre la malaltia a altres persones vulnerables, com els nadons, la gent gran i els pacients immunodeprimits, que tenen un risc més alt de patir complicacions greus. Hi ha persones que poden tenir la falsa percepció que ja no és necessari vacunar-se.

FALS

Amaguen interessos econòmics

■ La indústria farmacèutica s'ha de regir per una llei de transparència i els nous medicaments han de ser avaluats per les agències de regulació, que s'encarreguen de l'avaluació de les sol·licituds d'autorització de comercialització de nous medicaments i la posterior supervisió. El seu objectiu és contribuir a la protecció de la salut de la població, assegurant que els medicaments per a ús humà siguin segurs, eficaços i d'alta qualitat en benefici de la salut pública.

FALS

ELS EXPERTS

MAGDALENA ALTISENT



la qual cosa baixa l'efectivitat, no només per a la persona sinó per al conjunt de la població. És un risc.

Què és, doncs, el que cal tenir clar?

Que les seues afirmacions es basen en postulats erronis, que no són nous però que els van repetint i les xarxes socials i internet són un altaveu molt potent. Hem de fer més difusió mèdica per desmuntar totes aquestes mentides.

Us trobeu amb pares reticents o que us facin moltes preguntes sobre el tema?

Sí, hi ha molts pares reticents i amb dubtes. Nosaltres intentem convèncer-los amb els arguments científics. Creiem que no seria una bona estratègia obligar ni fer-ho per via judicial, sinó explicant als pares que el millor per als seus fills és vacunar-los. Moltes vegades els recomanem que consultin les pàgines web de la Societat Catalana de Pediatria o de la Societat Espanyola de Pediatria perquè aclarissin els seus dubtes.

Quins són els principals dubtes? Sobre toxicitat i els efectes secundaris, basats en rumors o arguments falsos que procedeixen d'aquest moviment. Afortunadament, la gran majoria de progenitors acaben vacunant. Tanmateix, hi ha persones que ho tenen tan clar que no pots fer-hi res.

Ha de ser una sensació desagradable quan et trobes amb un cas així?

Ho és, però tu ja has fet tot el que has pogut.

Quan s'hauria d'arribar a una situació judicial?

Per exemple, amb un nen amb pares separats, un d'ells vol vacunar-lo i l'altre, no. Serà el jutge qui ho decideixi.

Ramon Arnó

ADVOCAT ESPECIALISTA EN INTERNET

«L'interès del menor és prioritari»

Què recomana als ciutadans quan consulten per internet sobre temes mèdics i de salut com per exemple pot ser el de les vacunes?

Han de saber distingir entre els que és informació objectiva del que és opinió. Per això, aconsello que, si volen consultar dubtes o informar-se sobre malalties, ho facin sempre a través de les pàgines dels organismes oficials i s'abstinguin de consultar el que poden ser certs corrents, sense estudis científics al darrere, que són simples opinions.

És possible regular o posar filtre a internet als coneguts com a antivacunes?

És un debat molt complex. Els ciutadans han de tenir clar que, encara que aquest tipus d'espais són un perill, preval sempre la llibertat d'expressió. És pràcticament impossible tancar webs o regular-los, tret que judicialment es demostrés que s'està cometent algun tipus de delictes. Ha passat en casos similars i els continguts segueixen a la xarxa malgrat que són immorals.

Quins? Per exemple, tots aquells continguts que incentiven

l'anorèxia i la bulímia. És un debat similar al dels antivacunes. Però, insisteixo, preval sempre la llibertat d'expressió ja que són continguts que es basen en opinions per la qual cosa, davant de la llei, no estan cometent cap mena de delictes. La gent ho ha de tenir molt clar.

A nivell legal, com estan pro-

tegits els menors en casos mèdics?

La llei de Protecció Jurídica del Menor és molt clara en aquest aspecte: "Tot menor té dret que el seu interès superior sigui valorat i considerat com a primordial en totes les accions i decisions que el concerneixin, tant en l'àmbit públic com privat." Així, per exemple, el Constitucional en una sentència diu que "la tutela i protecció dels drets fonamentals del menor correspon, no únicament i exclusivament a aquells que en tenen atribuïda la pàtria potestat, sinó també als poders públics. Sobre aquests, i molt en especial sobre els òrgans judicials, pesa el deure de vetllar perquè l'exercici de la pàtria potestat pels seus pares, o pels qui tinguin atribuïda la seua protecció, es faci en interès del menor, i no al servei d'altres interessos".



Ramon Arnó.

Per què són tan importants les vacunes?

Perquè són una doble protecció: ens protegeixen individualment però també a nivell col·lectiu. Permet que els virus no circulin perquè la població està protegida. Perquè aquests fàrmacs suposin una protecció, es necessiten uns nivells de cobertura elevats.

Quin és el problema més gran que suposa el moviment antivacunació?

Si cada vegada hi ha més gent que no es vacuna, la funció de protecció col·lectiva es perd, per